ఎదురుప్రశ్న

తెల్లవారగానే రామం అరుగుమీదలేచి కూర్చున్నాడు. బొబ్బర్లంకపోయే స్టీమరు ప్రొద్దున్న ఏడుగంటలకి బయలు దేరుతుంది. నిన్న సాయంత్రం అందు కుందామనుకున్న స్టీమరు, రైలు ఆలస్యం వల్ల దాటిపోయింది. ఈ స్టీమరైనా అందుకోవాలని రామం లేచి, ఒంటిని ఉన్న దుమ్ము ధూళి దులుపుకుని, పంట్లాము మోకాలుదాకా యధాప్రకారం మడత పెట్టుకుని, చేతిలో గొడుగు త్రిప్పుకుంటూ గోదావరి ఒడ్డుకు బయలుదేరాడు.

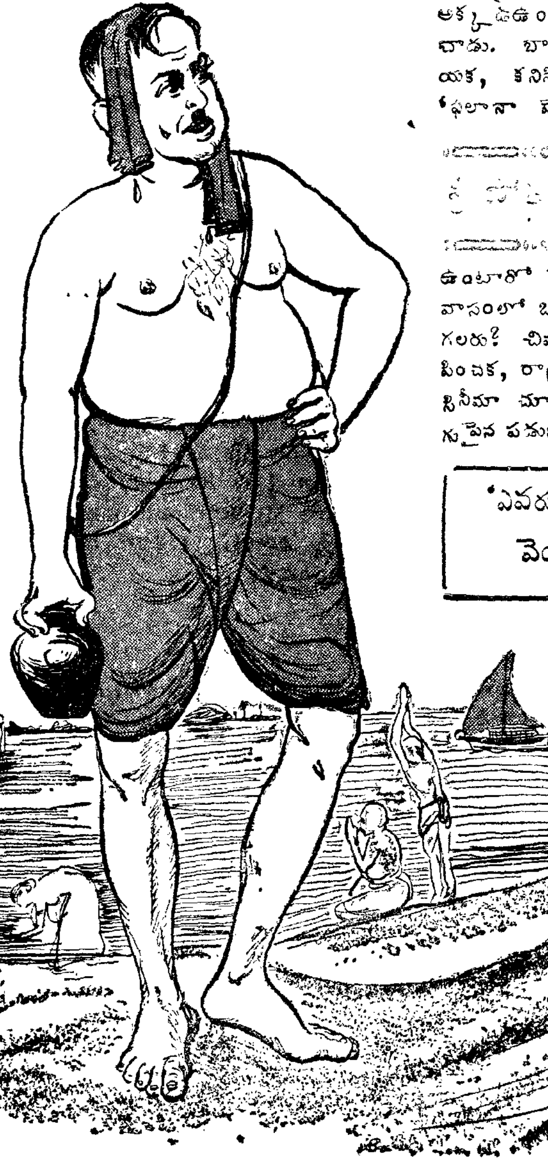

రామం తన 14 ఏండ్ల జీవితంలో రాజమండ్రి రావడం అదే మొదటిసారి. నిన్న సాయంత్రం స్టీమరు దాటిపోయాక, 'వెంకట్రామయ్య బాబయ్య, సత్తెమ్మత్తయ్య, యీ వూళ్లో వుండాలే' అనుకున్నాడు. ఈరాత్రి బాబయ్యగారి యిల్లు కనిపిస్తే అక్కడఉండి పోదామని ఊరంతా గాలించాడు. బాబయ్య పూర్తి ఎడ్రసు తెలియక, కనిపించిన ప్రతీవాణ్ణి అడిగాడు 'ఫలానా వెంకట్రామయ్యగారు ఎక్కడ

[illegible]

ఉంటారో తెలుసా' అని. అంత పట్నవాసంలో ఒక మనిషిగురించి ఎవరు చెప్పగలరు? చివరికి బాబయ్యగారి యిల్లు కనిపించక, రాత్రి హోటల్లో భోంచేసి, ఒక సినిమా చూసి, కనిపించిన ఒక వీధి అరుగుపైన పడుకున్నాడు.

> 'ఎవరు నువ్వు?' అన్నారు
> వెంకట్రామయ్యగారు.

'బాబయ్య ఇంక ఎలాగా కనిపించడు' అని నిరాశచేసుకుని, స్టీమరు అందుకో డానికి చకచకా గోదావరిగట్టు చేరుకున్నాడు రామం. స్టీమరువైపు నడిచి వెడుతూంటే ఆ ప్రక్కనున్న స్నానాల రేవులో తన బాబయ్యలా ఎవరో కనిపించారు. రామం ఒకసారి తేరిపార చూశాడు. 'ఇంకెవరు! బాబయ్యే!' అని ఆనందంతో లోలోపల పొంగిపోయాడు.

వెంకట్రామయ్యగారు గోదావరిలో స్నానం చేస్తూ సంధ్యావందనం చేసుకుంటున్నాడు. ఆక్షణం పలకరిస్తే ఆయన జపం చెడుతుందని రామం గోదావరి గట్టుపై బాబయ్యకోసం నిరీక్షిస్తూ కూర్చున్నాడు; స్టీమరు బయలుదేరడానికి ఒక అరగంట ఆలస్యముందని తెలిసి—

బాబయ్యని చూసి మూడేళ్ళయింది. నాన్న పోయినప్పుడు యింటికి వస్తే ఆయన్ని చూశాడు. బాబయ్యని పలకరించి, అమలాపురంలో పని ముగించుకుని తిరిగివచ్చేటప్పుడు బాబయ్యగారింట్లో రెండురోజులుండాలి......సత్తెమ్మత్తయ్య కూడా యిక్కడే వుందిట...అత్తయ్య చాలామంచిది...బాబయ్యగారి దత్తప్ప, చంటి, యిప్పుడేం చేస్తున్నారో! చూసినప్పుడల్లా వాళ్ళు కథలు చెప్పమంటూ పీక్కుతింటారు. వాళ్ళతో మళ్ళీ ఒకసారి దాగుడుమూతలు ఆడుకోవాలి. అని పురాతన స్మృతులూ, బంధువుల అభిమానాలు నెమరు వేసుకుంటూ కూర్చున్నాడు రామం.

వెంకట్రామయ్యగారు స్నానం, జపం, పూర్తిచేసుకుని ఒక తడి అంగోస్త్రం నెత్తిన వేసుకుని, మోకాలుదాకా మరొక తడి అంగవస్త్రము కట్టుకుని, చేతిలోని ఒక చెంబునిండ గోదావరి జలం తీసుకుని, గట్టుపైకి వచ్చారు. 'ఎన్నాళ్ళకు బాబయ్యని కలుసుకున్నాను' అనుకుంటూ, ఆనందంతో ఉద్విఘ్నతతో ఆత్రంతో ఎదురు చూశాడు రామం. వెంకట్రామయ్యగారు ఏదో జపం చేసుకుంటూ, గట్టు ఎక్కి రామం ప్రక్కనించి నడిచి వెళ్ళిపోసాగాడు.

బాబయ్య తనకేసి చూసి కూడా మాట్లాడకుండా ఉండటం రామంకు అర్థం కాలేదు. ఒకవేళ తనకేసి సరిగా చూడాడా లేదా అని అనుమానం కలిగి, వెంకట్రామయ్యగారు వెళ్ళిపోతూంటే 'బాబయ్యా, బాబయ్యా' అని కేకవేశాడు రామం. కేక విని వెంకట్రామయ్యగారు వెనుదిరిగి చూశారు. కాని తనను కాదన్నట్టుగా, తిరిగి నడిచి వెళ్ళిపోసాగారు.

'బాబయ్యా! నేను! నేను!' అన్నాడు రాముం.

బాబయ్య ప్రవర్తన చూసేటప్పటికి రాముం ఆనందం, బంధుప్రేమ, పటాపంచలయ్యాయి. హృదయంలో ఏదో బాధ, అవమానం, విజృంభించి, మనస్సును చీకాకుపరిచాయి. బాబయ్య పిలిచినా పలకకపోవడం రాముంకు అర్థం కాలేదు. అంత నిరసనగా తృణీకరింపబడినందుకు ఏడుపు కూడా వచ్చింది రాముంకు.

మరొకసారి ఎదురుగా వెళ్ళి పిలిచే ప్రయత్నం చేదామని ఉరకలు వేసుకుంటూ, గొడుగు యీడ్చుకుంటూ, వెంకట్రామయ్యగారికి అడ్డంగా వెళ్ళి 'బాబయ్యా' అని జాలిగా పలకరించాడు రాముం. వెంకట్రామయ్యగారు హఠాత్తుగా నిలబడిపోయ్యారు.

'బాబయ్యా... నేను... నేను' అన్నాడు రాముం దీనంగా.

'ఎవరు నువ్వు' అన్నారు వెంకట్రామయ్యగారు, అనేక అపరిచయస్థుణ్ణి ప్రశ్నిస్తున్నట్లు.

'ఎవరు నువ్వు' అని ఏమీ ఎరగనివానిలా బాబయ్య వేసిన ప్రశ్న గుండెల్లో శూలంలా గ్రుచ్చుకుంది రాముంకు. ఇంక ఏం మాట్లాడాలో అర్థం కాలేదు. ఎంతో అభిమానంతో ఊరంతా గాలించి, చివరికి యిక్కడ కలుసుకుని, సంతోషంతో మాట్లాడుదామని ఉబలాటపడుతున్న ఆ అమాయిక హృదయానికి వెంకట్రామయ్యగారి ప్రవర్తన అంతా అయోమయంగా ఉంది. తనలాంటి నిర్భాగ్యుణ్ణి పరాయివారు కూడా జాలికలిగి ఆదరిస్తూంటే తన తండ్రి తమ్ముడు యింత నిర్లక్ష్యంగా 'ఎవరు నువ్వు' అంటాడని రాముం కలలో కూడా అనుకోలేదు.

"బాబయ్యా! నేను... నేను... మరిచిపోయావా!" అన్నాడు రాముం. హృదయంలో ఏదో అవ్యక్తమైన బాధ ఉడికి ఉబుకుతూంటే, రెండు వేడి కన్నీటి బిందువులు పొంగి కిందకు రాలాయి.

వెంకట్రామయ్యగారు నిశ్చేష్టుడై అలానే నిలుచుండిపోయాడు. ఆయన ప్రవర్తన చూసి, అవమానంతో, ఆత్మాభిమానంతో క్రుంగిపోయాడు రాముం.

స్టీమరు కూతకూసింది బయలుదేరుతున్నానని చెబుతూ.

రాముం గిరుక్కున తిరిగి, గొడుగు యీడ్చుకుంటూ, గబగబ స్టీమరు ఎక్కేశాడు. వెంకట్రామయ్యగారు అలా నిలుచుని ఆశ్చర్యంగా స్టీమరు ఎక్కే రాముం వైపు చూశారు.

స్టీమరు ఎక్కాక కూడా, 'ఎవరు నువ్వు' అన్న బాబయ్య మాటలు రాముం చెవుల్లో గింగురుమంటున్నాయి. బంధువులనేవాళ్ళల్లో అభిమానాలు యిలానే వుంటాయా అనిపించింది రాముంకు. తన తండ్రి చనిపోయి మూడేళ్ళయింది. నాన్నకు అప్పుడు పరిస్థితి ప్రమాదకరంగా ఉన్నా, చనిపోతాడని తెలిసున్నా, బాబయ్య నాన్నను చూసి వెళ్ళిపోయాడని అమ్మమ్మ చెప్పింది. కాని నాన్నకు తను అంత్యక్రియలు జరుపుతూంటే ఆ పన్నెండు రోజులు బాబయ్య తన కుటుంబంతో సహా తన దగ్గరే వున్నాడు. నాన్న పోయినప్పుడు తన దూరపుబంధువు సుబ్బమ్మగారు 'చచ్చినవాడు నిక్షేపంలా ఆస్తిఅంతా తగలపెట్టి చచ్చిపోయాడు గాని, యీ సంసారభారమంతా నీ నెత్తిన పడుతూందిరా! వెంకటేశం!' అని తన పెదమామతో అన్న గుసగుసలు, తన హృదయంలో రేపిన గాయాలు యిప్పటికీ స్ఫురణకు వస్తూంటాయి. తండ్రి పోయాక తన పోషణ తన పినమామ చూస్తూంటే, తక్కినవాళ్ళకు యింత ఉక్రోషం, అసూయ ఎందుకో రామానికి అర్థం కాలేదు. యింతకీ నిలవడానికి నీడలేని పక్షుల్లాంటి తన కుటుంబానికి తన పినమామ ద్వారా కొద్ది ఆధారం దొరకడం నిజంగా అదృష్టం. కాని యీ అదృష్టం ముఖ్యావసరం కూడా, తన కుటుంబం ముష్టెత్తుకోకుండా బతకాలంటే.

బంధువుల గురించి తెలుసుకున్న కొద్దీ రాముం గుండెల్లో బాధ, ఉక్రోషం పెరిగిపోతున్నాయి. తాను ఎంత అభిమానంగా, ఆనందంగా, తన బంధువులతో మాట్లాడదామనుకున్నా, అంత నిరసనగా వాళ్ళు తన్ను చూడ్డం చాలా నాళ్లు గమనించాడు రాముం. 'మీకు సహాయం చేయాలంటే, మామయ్య వద్దనుంచి మునుపు వాళ్ళకొచ్చే సహాయం ఆగిపోయిందని అందరికీ అసూయ విరారంటే' అని అమ్మమ్మ అప్పుడప్పుడు అంటుండేది. అది నిజమే. ఒకనాడు తన మేనబావ ఎత్తిపొడిచాడు. 'నువ్వు నాకు శనిగొట్టు పీనుగులా దాపరించావు. నీ మూలానే నా ముందు చదువు ఆగిపోయింది' అని.

'అయినా నేను బాబయ్యను సహాయం అపేక్షించి పలకరించలేదే. ఎందుకు నన్ను 'ఎవరు నువ్వు' అని అడిగేవు బాబయ్యా! మానవ హృదయం ఉన్నవాడెవడైనా అంత దగ్గరి బంధువుని అలా ప్రశ్నించగలడా? బాబయ్య ఎలా అనగలిగాడు ఆమాట; బాబయ్యనన్ను పలకరిచే బాబయ్యని 'ఎవరునువ్వు' అని ఎదురు ప్రశ్న వేయగలనా? నేను మాత్రం వేయలేనే" అనే చిక్కుప్రశ్నల్లో గిలగిలామనస్సులో తన్నుకున్నాడు రాముం.

'ఇంత నీచంగా చూసే బాబయ్యతో మాట్లాడడం యిదే ఆఖరుసారి. ఎంత పేదవాడైనా ఆత్మగౌరవం ఉండాలి' అని నిశ్చయించుకున్నాడు రాముం. అతని నిశ్చయానికి జేజేస్వనులు కొడుతున్నట్లు పెద్ద పెద్ద కూతలు కూసుకుంటూ స్టీమరు గోదావరి నీళ్ళను చీల్చుకుంటూ రివ్వున పరుగెత్తింది.

* * *

ఆముదాపురం వెళ్ళి పెదమామయ్యకు అమ్మ యివ్వమన్న డబ్బు యిచ్చి, ఇతర కుటుంబవిషయాలు మాట్లాడి, పని ముగిం

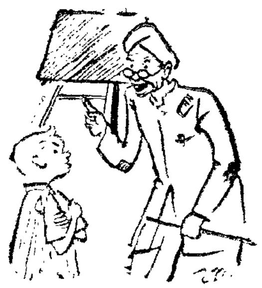

మేష్టారు:- మన పాపాలను క్షమించమని భగవంతుని ప్రార్థించేముందు ఏం చేయాలి?
విద్యార్థి:- పాపాలు చెయ్యాలి.

* * *

మేష్టారు:- "నీవు రేపు మా ఇంటికి వచ్చితివి" అనే వాక్యం రైటా, తప్పా?
విద్యార్థి:-తప్పండి.
మేష్టారు:- ఎందు చేత?
విద్యార్థి:-మీ యిల్లెక్కడో నాకు తెలియదు కదండీ.

ముకుని, రామం తిరుగుదారిలో రాజమండ్రి చేరుకున్నాడు. ఈ సారి బాబయ్యగారి యింటికి వెళ్ళకూడదని నిశ్చయించి, హోటలుకు బయలుదేరాడు భోజనం చేద్దామని.

దారిలో సగం దూరం వచ్చేటప్పటికి, ప్రక్కవీధినుంచి యిద్దరు ఆడమనుష్యులు, యిద్దరు పిల్లలు కలిసి తనకు ఎదురుగా వస్తూండడం రామం చూశాడు. యింకెవరు? అత్తయ్య, పిన్నమ్మ, చంటి, రత్తెప్ప! రామానికి సత్తెమ్మత్తయ్యతో మాట్లాడా లనిపించింది. అత్తయ్య చాలా మంచిది. కాని పిన్నమ్మకూడా ప్రక్కన వుంది. తీరా పలకరిస్తే వాళ్ళు కూడా 'ఎవరు నువ్వు' అంటే? రామంలో ఆత్మాభిమానం పెన్నంటింది. పిల్లందరి చేత యింత నీచంగా చూడబడేదానికంటే మాట్లాడకుండా పోవడం మంచిదని నిశ్చయించుకున్నాడు.

గోడకు అడ్డంపెట్టుకుని, బుర్ర వంచుకుని, బంధువులను చూడకుండా చరచరా నడిచి వెళ్లిపోతున్నాడు రామం. ప్రక్కనుంచి గబుక్కున కేక వినిపించింది. "రామం! రామం!" అని.

రామం ఆశ్చర్యంతో ఆగిపోయాడు. సత్తెమ్మత్తయ్య పిలుస్తోంది.

"సత్తెమ్మత్తయ్య చాలా మంచిది. తన్ను అభిమానంగా పిలుస్తోంది. 'మాట్లాడాలి అత్తయ్యతో'" అని అడుగువేశాడు రామం.

ఈ లోపుగా సత్తెమ్మగారే ఎదురుగా వచ్చింది. 'ఏరా! రామం! నిన్ను ఆ [illegible] చూస్తున్నాను. రాజమండ్రి ఎప్పుడు వచ్చావురా? ఇంటికి రాకుండానే వెళ్లిపోతున్నావు. నిన్ను చూసి [illegible]యింది. ఎంత పెరిగావనుకున్నావు! అన్నగారింట్లో యిప్పుడు ఎక్కడ ఉంటున్నావు!...నాన్న పోయిన తర్వాత [illegible] మా అందరి సత్తెమ్మగారూ [illegible]విచారిస్తూ.'

'[illegible] వెళ్లి వస్తున్నాను. [illegible] అక్కడే ఉంటున్నాను. [illegible] యింటికి [illegible] వెళ్తున్నాను' రామం.

'[illegible] ఎక్కడుంటున్నావు [illegible]' [illegible] రామం [illegible].

'[illegible]' [illegible] రామం, [illegible].

'[illegible] యింటికి [illegible], [illegible] మాయింట్లో [illegible].

'[illegible] యింటిదగ్గర పనుంది. [illegible]?' అన్నాడు రామం.

'[illegible]! [illegible]. ఒక్కపూట యిక్కడికి యింటికి రాకూడదు గాని?' అని సత్తెమ్మగారు బలవంతపెట్టింది.

[illegible], [illegible], రామం [illegible], '[illegible] రామం [illegible]' అనడం [illegible].

"[illegible] రామం! [illegible] గోదావరి [illegible]! మీ బాబయ్య [illegible] పోయాగుట. [illegible] అయిపోయిందని, ఎంతో [illegible]. ఒకసారి యింటికి రారా' అంది రామం పిన్నమ్మ, [illegible] లోపమున్నదని [illegible].

[illegible], బాబయ్య

రు 1000 బహుమానం
లెప్రర్ క్యూర్
(రిజిష్టర్డు)
కుష్ఠు, బొల్లి, సుఖరోగాదులకు గ్యారంటీ చికిత్స.
అన్ని భాషలలోను కేటలాగు ఉచితం.
లక్ష్మి అండ్ కో
(రిజిష్టర్డు)
H. O. వాల్తేరు. ఆర్. యస్.
బ్రాంచీలు:
2/135 బ్రాడ్వే, మదరాసు.
గాంధినగర్, విజయవాడ.
కటక్, సికింద్రాబాదు,
రాజమండ్రి etc.

కేశ సంపదకు
రీటా
హిందూ దేశమంతటా దొరకును

గనోక్యూర్
అన్నిసెగలకు గంటలలోగుణము
ఈశ్వరఫార్మశీ రాజమండ్రి.

నిజంగా పొరబాటున గుర్తుపట్టలేదేమో అనుకున్నాడు రామం. అయినా యింత చిన్నవిషయం గురించి యింటికి వెళ్ళక పోవడం బాగుండదనుకున్నాడు. రత్తప్ప, చంటి, తన్ను రమ్మని పట్టుకు పీకు తూంటే, వాళ్ళకోసమైనా యింటికి వెళ్లి వాళ్ళతో కాసేపు ఆడుకోవాలనిపించింది రామంకు. సత్తెమ్మత్తయ్య రారా అని బ్రతిమాలుతోంది. 'అత్తయ్య చాలా మంచిది. అత్తయ్య మాట వినాలి.' అనుకున్నాడు రామం. వాళ్ళందరితో కలిసి వెంకట్రామయ్యగారింటికి వెళ్ళాడు ఆఖరుకు.

ఇంటికి వెళ్ళగానే వెంకట్రామయ్య గారు రామాన్ని పలకరించి "ఏరా! మొన్న నిన్ను సరిగా గుర్తుపట్టలేకపోయాను. మీ నాన్న పోయినప్పుడు నీకు పూర్తిగా జుట్టు తీయించారు కదూ! అప్పుడు చూశాను నిన్ను. ఇప్పుడు ఒత్తుగా జుట్టు పెరిగింది. మనిషికూడా బాగా పెరిగావు. అందువల్ల ఎవరో అనుకున్నాను. అంత మాత్రానికే గిరుక్కున వెనక్కి తిరిగిపోయి సీమరు ఎక్కేశావు! మన వంశానికున్న కోపం, ఆత్మగౌరవం, అంతా నీలోనే ఉన్నాయిరా." అన్నారు గుక్కతిప్పుకోకుండా.

'దానికేంలే బాబయ్యా' అంటూ రామం లోపలికి పోయాడు. పిన్నమ్మ భోజనానికి రమ్మంది. ఎండలో తిరిగి తిరిగి ప్రయాణం చేయడంవల్ల ఒళ్ళంతా తిరుగుతున్నట్లుంది రామంకు.

భోజనానికి కూర్చున్నాడు. అన్నం అంతా చల్లగా ఉంది.

'అన్నం బాగా చల్లగా ఉందేం పిన్నీ' అన్నాడు రామం చలిది అన్నం తినడం అలవాటులేక.

'మీ బాబయ్యకు తెల్లవారగానే అన్నం వండిపెట్టాలిరా. ప్రొద్దున్న వండిన అన్నం అవడంవల్ల బాగా చల్లబడిపోయిందనుకుంటాను.'

'పోనీ! ఒక సోలెడు బియ్యం ఉడకెయ్యలేక పోయేవుటే!' అంది సత్తెమ్మగారు.

'హోటలుకు పోయినా వేడిఅన్నం దొరికేదే!...అత్తయ్యమాత్రం మంచిది. వేడి అన్నం పెట్టమంది...' అనుకుంటూ గబగబా రెండుమెతుకులు నోట్లో వేసుకుని భోజనం ముగించాడు రామం.

'నాన్న పోయాక మిమ్మల్ని విశాఖపట్టణం తీసికెళ్ళాడుగదూ మీ పినమామయ్య...మళ్ళీ యీ వైపుకు ఎప్పుడు వచ్చారురా!' అంది సత్తెమ్మగారు.

'అవును. ఒకఏడు అక్కడ ఉన్నాం. తరువాత మామయ్యకు ఆముదాలవలస బదిలీ అయిపోయింది. అక్కడ నాకు చదువుకునే బళ్ళు లేవని, యీ ప్రాంతాలకి మమ్మల్ని పంపించేశారు. ఇప్పుడు ప్రతీనెల డబ్బు పంపిస్తున్నారు మామయ్య! నేను యిప్పుడు స్కూలుఫైనలు చదువుతున్నా కాకినాడలో' అన్నాడు రామం తన చదువు గురించి కూడా ఒకముక్క జతచేస్తూ.

పిన్ని యీ మాటలు విని మూతివిరుచుకుంది.

'అబ్బో! స్కూలు ఫైనలు చదువుతున్నావురా అప్పుడే' అన్నారు వెంకట్రామయ్యగారు.

'ఎల్లాగైనా రామం మంచి బుద్ధిమంతుడు. మన వంశంలో కల్లా వీడొక్కడే మగపిల్లవాడైనందుకు, ఏదో వృద్ధిలోకివస్తే అంతేచాలు' అంది సత్తెమ్మగారు.

వెంకట్రామయ్యగారికి ఐదుగురు ఆడపిల్లలు. మగసంతానం మాత్రం లేదు. మొదటి ముగ్గురు ఆడపిల్లలకీ పెళ్లిళ్ళు చేశారు. కాని అందులో ఒక అల్లుడు చనిపోయాడు. మరొక అల్లుడికి మతిచెడింది. మూడో అల్లుడు భార్యను విడిచి లేచిపోయాడు. రత్తప్ప, చంటి మిగిలారు యింకా పెళ్ళిళ్ళకు.

రామం తండ్రి, వెంకట్రామయ్యగారు, సత్తెమ్మగారు ఒక కడుపున పుట్టారు. సత్తెమ్మగారు బాల్యంలోనే వితంతువయింది. వెంకట్రామయ్యగారికి మగసంతానం లేకపోవడం వల్లరామం ఒక్కడే యీవంశానికి మగపిల్లవాడు. రామంతండ్రి చనిపోయాక, సత్తెమ్మగారు, వెంకట్రామయ్యగారింట్లోనే ఒక పంచ కాపురంవుంటోంది, తనకు వచ్చే మనువర్తితో కాలక్షేపం చేస్తూ. కాని అంతకుముందు సత్తెమ్మగారు రామంయింట్లోనే వుండేది. రామాన్ని చిన్నప్పటినుంచి పెంచి పెద్దచేసింది. అందుచేత రామం అంటే సత్తెమ్మగారికి చాలా అభిమానం.

సత్తెమ్మగారు తన్ను పొగడ్డంతో రామంకు చాలా సంతోషమయింది. 'అత్తయ్య చాలామంచిది' అని లోలోపల ఉప్పొంగిపోయాడు రామం.

రత్తప్ప, చంటి, కథలు చెప్పమని రామాన్ని పీక్కుతిన్నారు. వాళ్ళకు కథలు చెబుతూ చెబుతూ, ప్రయాణ బడలికవల్ల, నిద్రపోయాడు రామం.

*　　　*　　　*

నిద్రపోయి లేచేటప్పటికి, ఒళ్ళంతా నెప్పులు, తలనొప్పి ప్రారంభించాయి

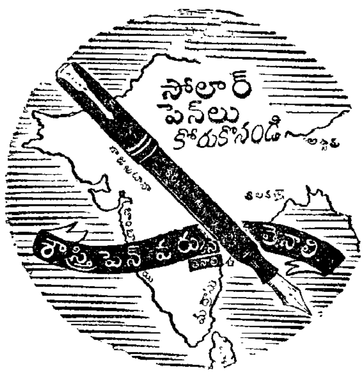

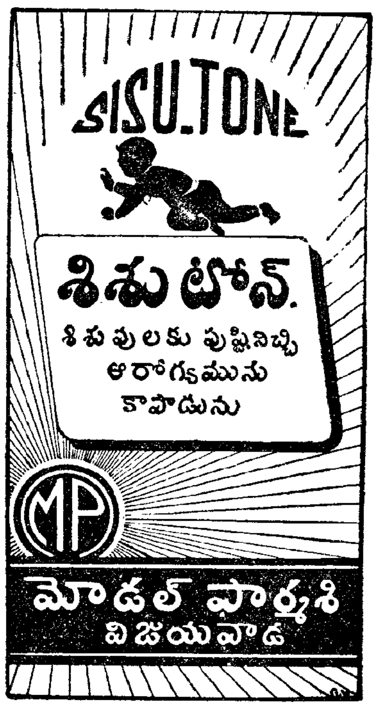

హిందీ విద్యాబోధిని

తెలుగక్షరములు తెలిసిన ప్రతివారు ఈ గ్రంథసహాయంవల్ల ఒక నెలలోనే హిందీ భాషను నేర్చుకొనవచ్చును. ఉచ్చారణ, అర్థ వివరణములు తెలుగక్షరములతో యీయబడినవి. హిందీ నేర్చుకొనువారికి ఇది చాల సహాయకారి. వెల 1-4-0 తపాలాఖర్చు వేరు.

ఈశ్వరి కో,

పోష్టుబాక్సు, 139, మదరాసు-1.

రామంకు. కొంచెం జ్వరం తగిలినట్టు అనుమానం కలిగింది.

‘రామం! యీ రాత్రి మా యింటికి భోజనానికిరారా’ అంది సత్తెమ్మగారు ఆప్యాయంగా. అత్తయ్య మంచితనం గురించి లోలోపల మళ్ళీ ఆనందించాడు రామం.

‘ఒంట్లో బాగులేనట్టుంది అత్తయ్యా’ అన్న రామం మాట వినగానే, సత్తెమ్మగారు ఆశ్చర్యపోయి, అతని ఒళ్ళువెచ్చదనం చూసి, జ్వరం వచ్చిందని నిర్ణయించింది. ప్రక్క వీధిలో ఉన్న ఆచారిగారి దగ్గరనుంచి మాత్రతీసుకువస్తానని వెంకట్రామయ్యగారు బయటికి వెళ్ళారు.

‘ఇదేమిటిరా! యింతట్లో యిలా జ్వరం వచ్చింది’ అని సత్తెమ్మగారు రామం దగ్గరగా కూర్చుని అభిమానంతో ఒళ్ళు నిమరడం మొదలెట్టింది. ‘వచ్చి వచ్చి మాయింట్లో జ్వరం తెచ్చుకున్నాడేమిటి’ అని పిన్ని ప్రక్కయింటి అమ్మలక్కలతో గుసగుసలాడింది.

‘ఇక్కడకు ఎందుకు వచ్చానా! యిక్కడకు రాకుండావుంటే జ్వరం రాకుండా ఉండేదేమో’ అని వ్యథపడ్డాడు రామం. ముఖ్యంగా అత్తయ్యగారింట్లో ఒకపూట ఉండి, రత్తప్ప, చంటితో ఆడుకుందా మనుకున్నాడు రామం. యిలా జ్వరంవచ్చి అందరికీ కష్టం కలిగేట్టు మంచమెక్కవలసి నందుకు చాలా కించపడ్డాడు.

సాయంత్రం అయినకొద్దీ, జ్వరతీవ్రత హెచ్చింది. వెంకట్రామయ్యగారు మాత్ర తీసుకువచ్చి యిచ్చారు. కషాయంతో మాత్ర వేసుకుని, నిద్రపోదామని కన్ను మూశాడు రామం. నిప్పులా కాగుతున్న రామం ఒళ్ళు చూసేటప్పటికి, సత్తెమ్మగారికి, రామంమీద ఆప్యాయత, జాలి, మరీ హెచ్చి, రాత్రిభోజనం కూడ మాని అతని మంచందగ్గిరే కూర్చుంది.

* * *

రెండు రోజులైనా, జ్వరతీవ్రత తగ్గే సూచన లేవీ కనిపించలేదు. గంటలు తిరిగినకొద్దీ, రామంలో క్రొత్త క్రొత్త మార్పులు కనిపించసాగాయి. మొన్న సరిగా మాట్లాడలేకపోయాడు. యీ వేళ ఆమాట తీరుకూడా సరిగా లేదు; ఒక వెఱ్ఱి చూపుమాత్రం తప్ప. శరీరం బాగా వేడెక్కి ఉడికిపోతూంది. అప్పుడప్పుడు రామం నోటివెంట తప్పుడుమాటలు కూడ వస్తున్నాయి.

యీ విషమపరిస్థితి చూసేటప్పటికి, సత్తెమ్మగారి గుండెల్లో విపరీతమయిన బాధ కలిగింది. ‘ఒరే వెంకట్రామయ్యా అన్నయ్యా; రామం తల్లికి ఒక టెలిగ్రాం యిద్దు. వీడి పరిస్థితి యింకా ముంచుకు పోతూంది’ అని వలవల కన్నీరు కార్చింది సత్తెమ్మగారు. తనే కాకినాడ వెళ్ళి, రామం తల్లిని తీసుకువస్తానని బయలు దేరారు వెంకట్రామయ్యగారు.

* * *

తెల్లవారు ఝాము రైలు బండిలో, రామం తల్లి, అతని అమ్మమ్మ, వెంకట్రామయ్యగారితో యింటికివచ్చారు.

రామం పూర్తిగా యీ లోకం సంగతి తెలియనిస్థితిలో ఉన్నాడు. సంధి ప్రలాపన తీవ్రంగా ఉంది. కాళ్లు, చేతులు, క్రమంగా చల్లబడుతున్నాయి. చల్లబడిన శరీరాంగాలను ఎఱ్ఱచీమలు పట్టుకుపీకుతున్నాయి.

రామం తల్లి, తన కొడుకు పరిస్థితి చూసేటప్పటికి, గొల్లుమని ఏడుస్తూ అతని మంచంమీద వ్రాలింది. కడుపు తరుక్కుపోయే శోకంతో ‘రామం! రామం!’ అని విలపించింది.

‘ఆ ఆఁ...’ అన్నాడు రామం.

‘రామం! నీ అమ్మ, అమ్మమ్మ వచ్చారురా!’ అంది సత్తెమ్మగారు కన్నీరు తుడుచుకుంటూ.

‘అమ్మ...అమ్మ...ఊఁ.... ఎవరు?’ అన్నాడు రామం.

తాను వచ్చిన గుర్తుకూడ తెలియకుండా సంధిలో ఉన్న కొడుకును చూసేటప్పటికి, ఏదో అవ్యక్తమైన ఆవేదన కడుపులో కోతకోసినట్లయింది రామం తల్లికి. కట్టలు తెంపుకువచ్చే గోదావరి వరదల్లా, ఉబికి వచ్చే కడుపుశోకంతో ఆమె స్తంభించిపోయింది. అమ్మమ్మకు ఏంచేయడానికి తోచక, చంటిపిల్లలా ఏడ్వడం మొదలు పెట్టింది.

డాక్టరువచ్చి రామం నాడి పరీక్షించాడు. ప్రక్కకు తిరిగి ‘ఆశలేదు’ అన్నాడు వెంకట్రామయ్యగారితో.

ఈ విషాద దృశ్యం చూసేటప్పటికి, వెంకట్రామయ్యగారి కంటిలో రెండు నీటిచుక్కలు మెలిచాయి.

‘యింకేముంది. మనవంశ నాశనమై పోయింది’ అంది సత్తెమ్మగారు గద్గద స్వరంతో విలపిస్తూ.

వెంకట్రామయ్యగారు రామం ప్రక్కలోకి చేరాడు.

‘రామం! రామం!’ అని పలకరించాడు.

“మామయ్యా! చూశావా! బాబయ్య నన్ను ‘ఎవరు నువ్వు’ అని అడిగాడు” అంటూ బాధతో ఏదో గొణిగాడు రామం.

‘రామం! రామం!’ అంది సత్తెమ్మగారు దగ్గరగావచ్చి రామంతల నిమురుతూ.

‘మామయ్యతో చెబుతా నీ సంగతి’ అన్నాడు రామం, జ్వరతీవ్రత బాధలో.

‘రామం! చూడూ. నీ అమ్మ వచ్చింది...పాపం! ఎవరినీ గుర్తుపట్టలేక పోతున్నాడు’ అంది వెంకట్రామయ్యగారి భార్య జాలిపడుతున్నట్లు.

‘రామం! రామం! యిలా చూడు’ అన్నారు వెంకట్రామయ్యగారు, అతని తల తనవైపు చేత్తో తిప్పుతూ తెచ్చుకున్న అభిమానంతో.

“ఎవరు నువ్వు?...ఎవరు నువ్వు?” అన్నాడు రామం పిచ్చిగా నవ్వుతూ. అతని వెఱ్ఱిచూపు వెంకట్రామయ్యగారిని వెక్కిరించినట్లు కనిపించింది.

వెంకట్రామయ్యగారు, సంధిప్రలాపనలో యిటువంటి మాటలు వస్తాయనుకోలేదు. రామం నోట క్రిందటి రోజు గోదావరీతీర దృశ్యం హృదయంలో కలచింది. రామం ఒళ్లు తెలియని పరిస్థితిలో వేసిన ఎదురుప్రశ్న శూలంలా గుండెల్లో గ్రుచ్చుకుని, ఆవేదన ప్రవహించి కడుపులో త్రిప్పగా, ఏదో కలవరపడ్డారు వెంకట్రామయ్యగారు.

రామం మరీ పిచ్చిగా నవ్వడం మొదలు పెట్టాడు. కొంతసేపయాక నవ్వు పూర్తిగా అణగిపోయింది. శ్వాస క్రమంగా మాయమయ్యింది.

రామం తల్లి, అమ్మమ్మ, సత్తెమ్మగారు, గుండెలు బాదుకుంటూ రామం శవంపైబడి, ఏడ్చి మొత్తుకున్నారు. రత్తప్ప, చంటి, రామం దగ్గరగా దిగాలు పడి భయంతో నుంచున్నారు. రామం పిన్ని, కన్నీరు బలవంతంగా తెచ్చుకుని తుడుచుకుంది. ‘ఎండలో ప్రయాణం చేసి వచ్చినవాడికి చలిది అన్నం పెడితే జ్వరం రాదూ. విషజ్వరం వచ్చి మింగేసింది కుర్రాణ్ణి.’ అని గుసగుసలాడారు ప్రక్కింటివాళ్లు.

బాహ్యవాతావరణంలో రామం గురించి ఆక్రందించేవారి రోదనలు ప్రతిధ్వనిస్తూ సూదుల్లా వెంకట్రామయ్యగారి శరీరమంతా పోట్లు పొడిచాయి. అంతర్గత వాతావరణంలో, రామం అప్రయత్నంగా సంధిలో వేసిన ఎదురుప్రశ్న, అతని పిచ్చి నవ్వు, వికటాట్టహాసాలు చేస్తూ ఆయన హృదయాన్ని తూట్లు చేశాయి. ఈ రెంటి ఒత్తిడి, బాధముఖ్య, వెంకట్రామయ్యగారు నలిగి మూల్గారు.

★